

Voedselrijke moerassen

Hoofdstuk 18d

Eef Arnolds & Bernhard de Vries

De kern van de voedselrijke moerassen wordt gevormd door laagveenmoerassen, ontstaan door verlanding van plassen die meestal door het baggeren van turf zijn ontstaan. De verlandingsreeks omvat onder meer drijftillen, vegetaties van grote zeggen, trilvenen, voedselrijke rietlanden, matig voedselrijke veenmosrietlanden en natte strooiselruigtes. In vegetatiekundig opzicht behoren de meeste plantengemeenschappen tot de Riet-klasse. Trilvenen worden tot de klasse der kleine zeggen gerekend en strooiselruigten met soorten als *Moerasspirea* en *Grote valeriaan* tot de klasse van de natte strooiselruigten (Schaminée et al., 1995, 1999). De eindstadia van deze successie zijn elzen- en berkenbroekbossen. Die worden in deze atlas behandeld in hoofdstuk 19.

De meest uitgestrekte en best ontwikkelde laagvenen treffen we in ons land aan in het Hollands-Utrechtse plasseengebied, Noordwest-Overijssel en aangrenzend Friesland. Laagvenen met de genoemde verlandingsvegetaties zijn in Drenthe alleen aanwezig in het noorden van de provincie in het grensgebied met Groningen. De grootste gebieden liggen langs de oevers van het Zuidlaardermeer, verder in het Paterswoldermeer, Friesche Veen, Elsburger Onland en Leekstermeer. Daarnaast vinden we min of meer uitgestrekte voedselrijke moerasvegetaties, vooral in de vorm van grote-zeggenvegetaties, langs de benedenloop van beken, zoals de Drentsche Aa bij De Punt, de Reest bij Meppel en de Wapserveensche Aa met de petgaten van Wapserveen. Ook langs de Hunze zijn door recente natuurontwikkelingsprojecten flinke voedselrijke moerassen ontstaan. Op kleinere schaal zijn soortgelijke vegetaties aanwezig als lintvormige elementen langs kanalen, voedselrijke plassen en andere watergangen, bijvoorbeeld in de vorm van rietzomen. Ook paddenstoelen van oeverzones van mesotrofe vennen met soorten als *Wateraardbei* en *Waterdriblad* en verontreinigde vennen met onder andere *Pitrus* en *Grote lisdodde* zijn in dit deelhoofdstuk opgenomen. In Drenthe maken deze vegetaties een belangrijk deel van de voedselrijke moerassen uit.

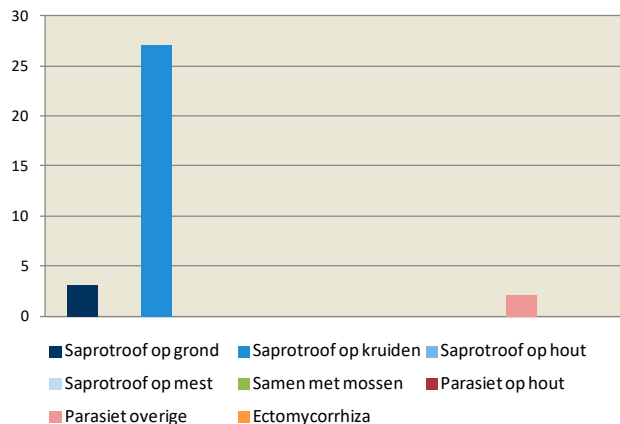
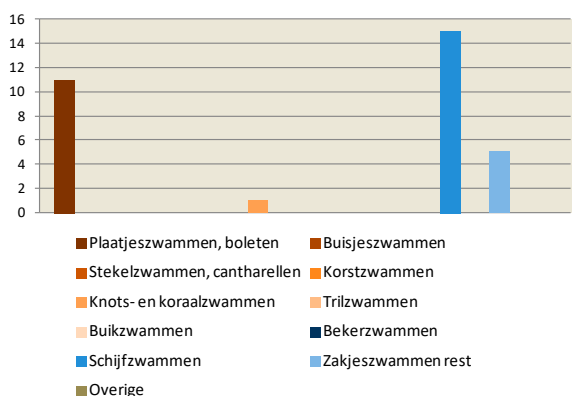
Volgens de recente Standaardlijst van Nederlandse paddenstoelen hebben 183 soorten fungi een optimum in de hier besproken moerasvegetaties (Arnolds & Van den Berg, 2013). De diversiteit is dus groot, hetgeen gezien de hoge productiviteit van deze gemeenschappen en daardoor het vele af te breken organische materiaal te verwachten is. In Drenthe zijn hiervan tot op heden slechts 32 soorten aangetroffen. Dat heeft verschillende redenen: (1) Zoals hierboven is aangegeven komen goed ontwikkelde voedselrijke moerassen in Drenthe op bescheiden schaal voor; (2) de meeste moerassen zijn moeilijk toegankelijk (bijvoorbeeld alleen over water) en daardoor weinig door mycologen bezocht; (3) de meeste kenmerkende paddenstoelen zijn zeer klein en onopvallend en aan deze groepen is tijdens de kartering van Drenthe weinig aandacht geschonken. Van de 183 kenmerkende soorten in ons land behoren er slechts 36 (20%) tot de basidiomyceten, waarvan 28 plaatjeszwammen. Van de 147 ascomyceten (80%) zijn er 132 kleiner dan 1 mm (Ozinga et al., 2013).

Sommige onderzoekers hebben studies verricht aan de mycoflora op bepaalde moerasplanten, vaak met verrassende resultaten. Zo vond De Meulder (2004) in Vlaanderen op levende planten en dode resten van lisdoddes in totaal 50 soorten fungi, voor het grootste deel zeer kleine ascomyceten en slechts voor een klein deel specifiek voor lisdodde.

Zo'n getal geeft wel een indicatie dat de, grotendeels onopvallende, diversiteit van paddenstoelen in voedselrijke moerassen zeer groot kan zijn.

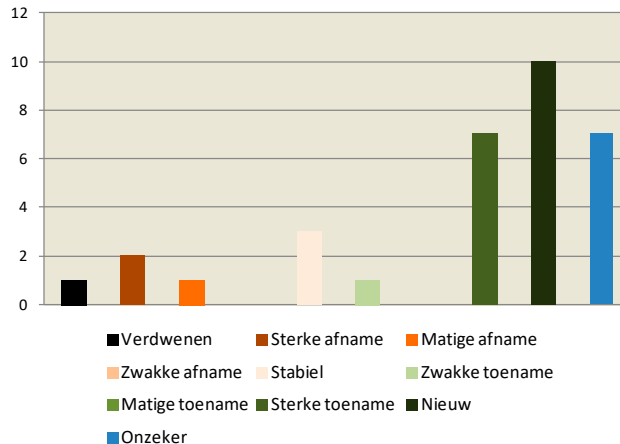
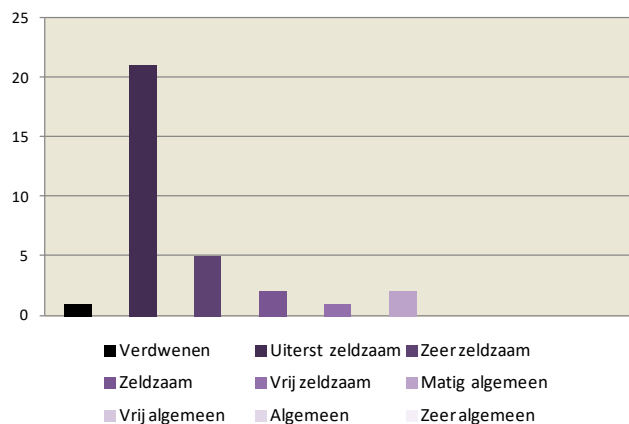
Anders dan in de meeste andere vegetaties ligt de belangrijkste fructificatieperiode van moeraspaddenstoelen niet in het najaar, maar in de zomer, van juni tot half september.

Verdeling van kenmerkende soorten paddenstoelen van voedselrijke moerassen (n= 32) over verschillende groepen

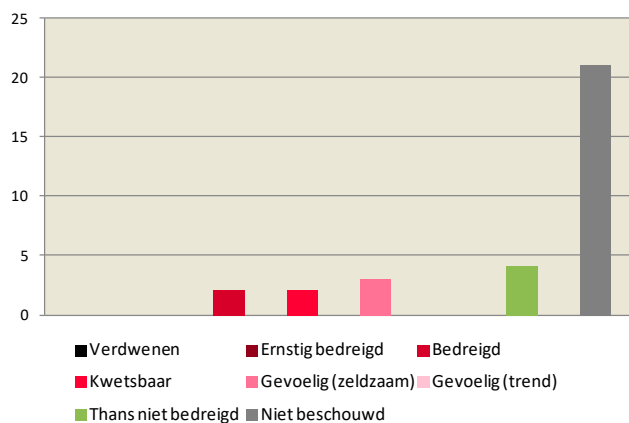
Morfologisch-taxonomische groepen (naar Arnolds & Van den Berg, 2013)

Functionele groepen (naar Arnolds & Van den Berg, 2013)

Frequentieclassen in Drenthe

Trendklassen in Drenthe

Categorieën van de Nederlandse Rode Lijst (naar Arnolds & Veerkamp, 2008)

Taxonomische en functionele groepen

De samenstelling van de mycoflora in voedselrijke moerassen wijkt sterk af van de hiervoor besproken voedselarme heiden en hoogvenen. Het is de enige ecologische subgroep waarin schijfzwammetjes het grootste aandeel hebben met 15 soorten, 47% van de 32 kenmerkende soorten. Dit is ongetwijfeld nog een grove onderschatting van de

werkelijkheid, want ook in moerassen wordt in Drenthe veel meer aandacht besteed aan grote paddenstoelen dan aan kleintjes. Een andere subgroep met een hoog percentage schijfzwammetjes is die van paddenstoelen van akkers en ruigten (hoofdstuk 20). Deze vegetaties hebben met voedselrijke moerassen gemeen dat ze gedomineerd worden door forse (ruigte)kruiden, waarvan de dode stengels en bladeren het belangrijkste substraat voor schijfzwammetjes vormen. Daarop groeien ook andere kleine ascomyceten die in Drenthe met vijf soorten (16%) vertegenwoordigd zijn. Plaatjeszwammen komen in voedselrijke moerassen na schijfzwammetjes op de tweede plaats met elf soorten (35%).

Het belang van dode stengels en bladeren als substraat voor paddenstoelen in moerassen komt opnieuw tot uiting in de sterke dominantie van soorten die saprotoef op kruidachtige delen van planten groeien met 27 kenmerkende soorten, 84% van het totaal. Daarnaast leven twee soorten parasitair op dit substraat. Slechts drie kenmerkende soorten (11%) groeien saprotoef op de grond. Houtzwammen en ectomyorrhizavormers ontbreken uiteraard in boomloze moerassen.

Verspreiding, frequentie en trend

Karakteristieke paddenstoelen van deze ecologische subgroep lijken

In vernatte beekdalen ontwikkelt zich vaak eerst voedselrijk moeras met veel Pitrus en Grote lisdodde, zoals hier langs de Geeserstream.

in Drenthe al even spaarzaam vertegenwoordigd als soorten van voedselarme hoogvenen: In 91% van alle kilometerhokken ontbreken ze volledig en slechts uit 14 hokken zijn drie of meer soorten bekend. In werkelijkheid zijn soorten van voedselrijke moerassen ongetwijfeld aanzienlijk algemener omdat oevervegetaties in Drenthe veel wijder verbreid zijn. Zoals hierboven reeds is aangegeven zijn er slechts enkele grotere paddenstoelen karakteristiek voor deze habitat en de meeste daarvan zijn echt zeldzaam. Veel meer soorten hebben minuscule vruchtlichamen en zijn veel algemener, maar slecht bekend. Ze moeten in Drenthe nog grotendeels ontdekt worden.

Opvallend is de concentratie van relatief goed bezette kilometerhokken in de kop van Drenthe met het Leekstermeer, de Onlanden boven Peize en het Paterswoldermeer. Ook de oeverlanden van het Zuidlaardermeer en het stroomgebied van de Drentsche Aa zijn wat beter bezet dan de rest van Drenthe. De meest soortenrijke terreinen met minimaal vijf moerassoorten zijn volgens de huidige kennis het dal van het Oudemolensche Diep bij Oudemolen (km 239-563), natuurontwikkelingsgebied Schepping bij Beilen (km 233-540) en moerasjes bij de Grote Startbaan bij Havelte (km 212-533). Dit is vooral te danken aan speciale aandacht die in deze gebieden is geschonken aan ascomycetjes op oeverplanten, vaak slechts tijdens één excursie. In werkelijkheid zullen de soortenrijkste terreinen liggen in de hierboven genoemde laagveenmoerassen in het noorden van de provincie.

Van de 32 kenmerkende paddenstoelen van voedselrijke moerassen staan er maar liefst 21 (66%) in Drenthe te boek als uiterst zeldzaam, het hoogste percentage van alle (sub)groepen in deze atlas. Slechts twee soorten (6%) zijn matig algemeen: het Rietwiltje (*Marasmius limosus*) en het Pitrusfranjekelkje (*Lachnum apalum*). Het grote aandeel zeldzaamheden is ongetwijfeld een artefact, veroorzaakt door het fragmentarische onderzoek in deze vegetaties.

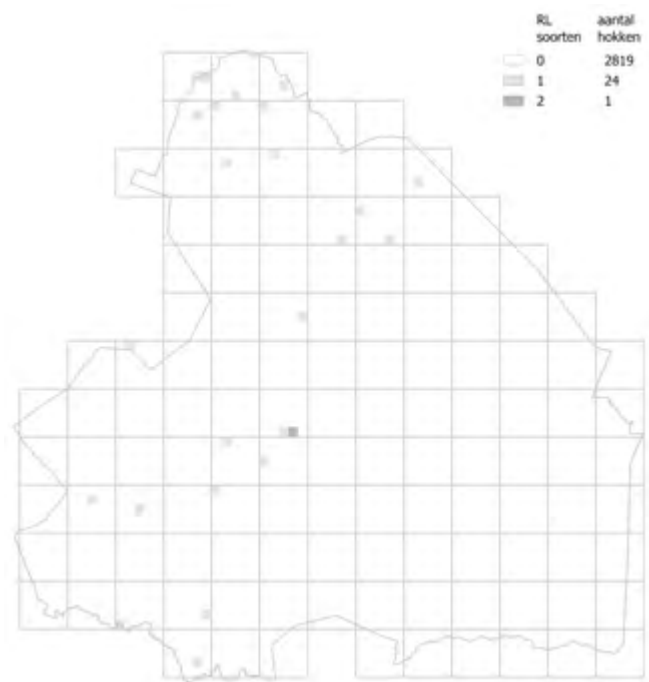
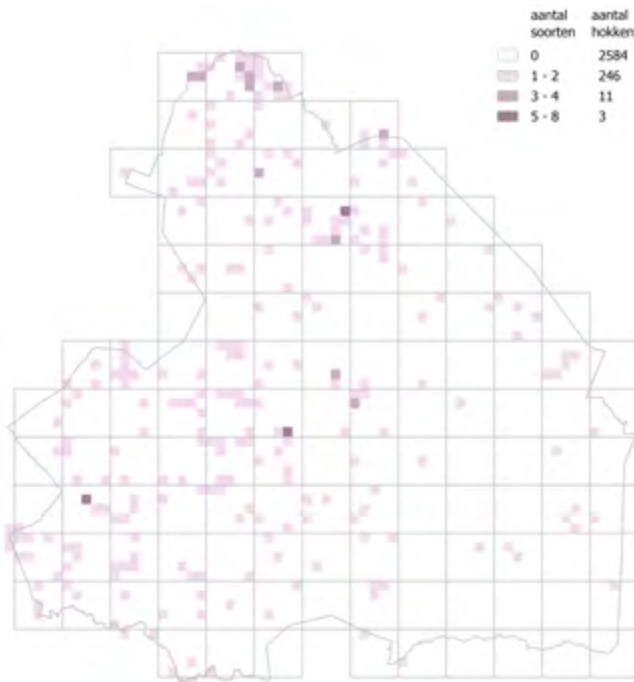
De trend is voor deze subgroep in Drenthe tegengesteld aan die van de hiervoor besproken hoogveenpaddenstoelen (hoofdstuk 18c): Een meerderheid van 18 soorten (56%) vertoont een toename of is nieuw

sinds 1999 en slechts vier soorten (13%) zijn achteruitgegaan.

Bedreiging en beheer

Van de in Drenthe aangetroffen kenmerkende paddenstoelen van voedselrijke moerassen is 66% niet voor de landelijke Rode Lijst beoordeeld omdat er te weinig over hun actuele en vroegere verspreiding bekend is. Het betreft meestal kleine ascomyceten. Vier soorten zijn niet bedreigd. De zeven soorten die wel op de Rode Lijst staan, zijn vooral paddenstoelen die saprotroof op Riet en andere oeverplanten groeien, zoals de Rietmycena (*Mycena belliae*) en de Lisdoddefranjehoed (*Psathyrella typhae*). De oorzaken van hun landelijke achteruitgang zijn onbekend (Arnolds & Veerkamp, 2008). De kaart laat zien dat Rode-lijstsoorten van voedselrijke moerassen in Drenthe uitermate schaars zijn en verspreid in de noordwestelijke helft van de provincie voorkomen.

Over het verband tussen beheersmaatregelen in voedselrijke moerassen en de paddenstoelen aldaar is nog weinig bekend (Ozinga et al., 2013). Verdroging is zeker ongunstig omdat dit leidt tot mineralisatie van organische stof en daarmee tot verdringing van moerasplanten door ruigtekruiden als Grote brandnetel, Haagwinde en Late guldenroede. Ook te sterke toevoer van stikstof en fosfaat kan daartoe bijdragen. Chrispijn (1994) constateerde tijdens een vier jaar durend inventariserend onderzoek naar grotere paddenstoelen (vooral plaatjeszwammen en andere basidiomyceten) in rietlanden in De Wieden in Noordwest-Overijssel dat de soortenrijkdom van perceel tot perceel sterk verschilt. De meeste percelen waren arm aan soorten, vooral als er een dikke strooisellaag aanwezig was. Een perceel met een relatief grote soortenrijkdom en diverse bijzonderheden had een constante waterstand van 10-20 cm onder het maaiveld en werd niet alleen jaarlijks gemaaid, maar na de rietoogst ook gedeeltelijk gebrand. Wellicht zijn maaien en branden, en de daaraan gekoppelde dunne strooisellaag, dus gunstig voor plaatjeszwammen. Voor de vele kleine ascomyceten lijkt juist de aanwezigheid van veel dood plantenmateriaal voordelig.

Het aantal soorten paddenstoelen (links) en het aantal Rode-lijstsoorten (rechts) per kilometerhok met een voorkeur voor voedselrijke moerassen.

<i>Albotricha albotestacea</i>	Rozewit franjekelkje	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
OPN 1995: <i>Trichopeziza albotestacea</i>		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0

Status: Verdwenen, n= 1, n<99= 1, n>99= 0, trend ---, RL 08: Onvoldoende gegevens.

Het Rozewit franjekelkje is hoogstens 1 mm breed en overwegend oranjerood gekleurd, een uitzonderlijke tint voor een franjekelkje. Zelfs de haren zijn gelig of bleekroze gekleurd. Ze zijn tot 200 µm lang, dikwandig, glad, bezitten veel dwarsshotjes en lopen smal toe naar de top. De sporen meten 7-11 x 1,7 µm. Het Rozewit franjekelkje groeit van voorjaar tot herfst op dode stengels en bladen van allerlei grassen. In Drenthe is de soort alleen gevonden tijdens

mycosociologisch onderzoek van moerasbossen in een veentje ten zuiden van Westdorp (km 247-545, 1983, herb. WBS) op een dode stengel van Riet. Het Rozewit franjekelkje is volgens de huidige kennis in Nederland zeer zeldzaam op verspreide groeiplaatsen (NMV, 2013), maar de soort wordt in Groot-Brittannië als algemeen beschouwd (Ellis & Ellis, 1997). Waarschijnlijk is hij dus nog steeds op allerlei plekken te vinden, als er maar goed naar kleine ascomyceten gezocht wordt.

<i>Belonopsis retincola</i>	Rietviltmollisia	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
		0	0	0	1	6	1	0	0	0	0	0	0

Status: Zeer zeldzaam, n= 7, n<99: 0, n>99: 7, trend +++, RL 08: Onvoldoende gegevens, eerste jaar: 2009.

Mollisia's zijn in het algemeen als groep goed herkenbaar aan de wat glazig uitzijende, zittende, roomkleurige tot grijze, kale schoteltjes van een paar millimeter, maar een soortbepaling is zelfs met behulp van een goede microscoop vaak een hele opgave. De Rietviltmollisia is een gunstige uitzondering. Deze soort is al in het veld te herkennen

aan de bleekgele schoteltjes, zittend op een sterk ontwikkeld zwart matje van hyfen (subiculum), en de groeiplaats op dode rietstengels. Het karakteristieke zoekbeeld moet echter wel eerst bekend zijn. In Drenthe was dat pas het geval in 2009 toen de Rietviltmollisia tijdens een excursie van de Paddenstoelen Werkgroep Drenthe ontdekt werd in een drassig graslandje met wat Riet bij Havelte. Vervolgens is hij in 2009 en 2010 op zes andere plaatsen in de provincie vastgesteld,

vooral in beekdalen. De vruchtlichamen groeiden steeds op Riet en in het voorjaar. Vermoedelijk is de soort in de meeste natte en vochtige vegetaties met veel overjarig Riet te vinden en in werkelijkheid vrij algemeen (Breitenbach & Kränzlin, 1984). Dat geldt voor ons land al in Flevoland en Zeeland (NMV, 2013); ongetwijfeld ten dele een waarnemerseffect, te danken aan een goed zoekbeeld van sommige regionale waarnemers

Ciboria aschersoniana

Zeggemummiekelkje

jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0

Status: Uiterst zeldzaam n= 1, n<99= 1, n>99= 0, trend ?, RL08: Onvoldoende gegevens, eerste jaar: 1995.

Het Zeggemummiekelkje vormt bleekbruine kelkjes van 2 mm breed op dunne, tot bijna 1 cm lange steeltjes. Ze zitten in de lente op halfbegraven, zwart geworden vruchtjes van diverse zeggesoorten. De spoelvormige sporen meten ongeveer 11 x 4 µm. In Drenthe is de soort één maal gevonden in de petgaten langs de Wapserveense

Aa bij Wapserveen (km 210-538, 1995) op vruchtjes van een onbekende zeggesoort in een wilgenbroekstruweel. Verder is hij in Nederland bekend van Ter Apel, Utrecht en Broek in Waterland (NMV, 2013). Vermoedelijk is het Zeggemummiekelkje in werkelijkheid aanmerkelijk wijder verbreid in zeggemoerassen.

Claviceps nigricans

Waterbiesmoederkoren

jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0

Status: Uiterst zeldzaam, n= 1, n<99= 0, n>99= 1, trend +++, RL08: Gevoelig (zeldzaam), eerste jaar: 2005.

Waterbiesmoederkoren lijkt sterk op Echt moederkoren (*Claviceps purpurea*; zie aldaar) en is daarvan hoofdzakelijk door de specifieke waardplant te onderscheiden. De soort vormt in de zomer sclerotia in de vorm van zwarte banaantjes van ongeveer 1 cm in de bloeiwijzen van Gewone waterbies. Op de afgevalen sclerotia verschijnen in het voorjaar knotsvormige vruchtlichaampjes (het geslachtelijke stadium of teleomorf) die volgens Ellis & Ellis (1997) eerst blauwachtig en later bijna zwart van kleur zijn. In Nederland zijn deze echter nog nooit gevonden.

Waterbiesmoederkoren is in ons land zeer zeldzaam en slechts uit drie andere atlasblokken bekend (NMV, 2013). In Drenthe is de soort alleen bekend van de oever van een recent gegraven plas op zure keileem en zand in natuurontwikkelingsgebied Schepping bij Holthe (km 233-540, 2005). In 2005 waren daar honderden bloeiwijzen van Gewone waterbies aangetast, maar opmerkelijk genoeg is Waterbiesmoederkoren gedurende regelmatige paddenstoelenkarteringen in de jaren daarvoor en daarna nooit gesignaleerd.

Coprinopsis kubickae

Grijzige halminktzwam

jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0

OPN 1995: *Coprinus kubickae*

Status: Uiterst zeldzaam, n= 2, n<99: 0, n>99: 2, trend +++, RL08: Onvoldoende gegevens, eerste jaar: 2005.

De meeste halmbewonende inktzwammetjes hebben een witte hoed. De Grijzige halminktzwam verschilt daarvan door de okerbruine tot grijsbruine hoedkleur. Onder de microscoop vallen de bijna ronde sporen op van 7-11,5 x 6-10,5 µm, alsmede de dunwandige velumhyfen met kleine uitsteeksels. In Drenthe is deze soort twee maal vastgesteld in voorjaar en voorzomer: op een hoopje rottend gras in een nat grasland met veel Pitrus in het dal van het Oudemolensche Diep bij Oudemolen (km 239-563, 2005) en in een rietland gemengd met zeggenhorsten langs de Wapserveense Aa ten zuiden van Frederiksoord (km 209-538, 2009). De Grijzige halminktzwam is kenmerkend voor staande, dode rietstengels in rietvelden en oevervegetaties langs voedselrijk water en kan daar 's zomers plaatselijk talrijk zijn. In Nederland is hij zeldzaam en vrijwel beperkt tot de laagveenmoerassen van Noordwest-Overijssel en de omgeving van Amsterdam (NMV, 2013). Dat laatste zwaartepunt is stellig een waarnemerseffect dankzij de intensieve paddenstoelenkartering aldaar door

Rob Chrispijn, waarbij gericht in brede rietkragen werd gezocht (Chrispijn, 1999). De soort is ook bekend van rot stro en zeer voedselrijke grond in kassen (Uljé in Noordeloos et al., 2005).

<i>Coprinopsis martinii</i>	Zompinktzwam	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
		0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0

Status: Uiterst zeldzaam, n= 1, n<99: 0, n>99: 1, trend +++, RL08: Niet beschouwd, eerste jaar: 2001.

Deze tengere inktzwam heeft meestal een hoed van 5-15 mm, maar hij kan soms 30 mm breed worden. De hoed is bedekt met melig tot vlokkig, grijs tot grijsbruin velum, dat onder de microscoop bestaat uit ronde elementen met uitstekende wratjes, kenmerkend voor de soorten uit de sectie *Narcotici* (Kits van Waveren, 1968). Bij veel soorten uit die groep zijn de sporen omgeven door een doorzichtig omhulsel (myxosporium) en dat is ook bij de Zompinktzwam het geval. Ze zijn met afmetingen van 13-17 x 7,5-8,5 µm opvallend groot. De Zompinktzwam is oorspronkelijk beschreven van moerassen in de Zwitserse Jura en daar niet zeldzaam (Favre, 1948). Ook in Scandinavië is de soort wijdverbreid en vrij algemeen. Hij groeit daar op restanten van russen en zeggen, vaak op plaatsen die periodiek onder water staan (Knudsen & Vesterholt, 2008). De enige bekende vindplaats in Drenthe ligt in de Vledderhof bij Vledder (km 210-543, 2001, herb. L). Hij groeide daar in een weiland dat een kleine tien jaar uit productie genomen is en waar plaatselijk veel Pitrus voorkomt. Dit stukje grasland is omgeven door bomen, waaronder Amerikaanse eik. De Zompinktzwam kwam in het

voorjaar van 2001 uitbundig voor, juist op plekken waar het blad van deze eik zich had opgehoopt op en rond russenpollen, waardoor een beschut microklimaat ontstond. De vruchtlichamen groeiden zowel op de grond als op mos en gras. De fructificatieperiode duurde een dag of veertien. In de jaren daarna is deze vindplaats zo af en toe nog gecheckt, maar de Zompinktzwam is er nooit teruggevonden. In Nederland is deze inktzwam verder slechts bekend van één plek in de Betuwe (NMV, 2013).

<i>Entoloma jahni</i>	Geknopte dwergsatijnzwam	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
		0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0

Status: Uiterst zeldzaam, n= 1, n<99: 0, n>99: 1, trend +++, RL08: Gevoelig (zeldzaam), eerste jaar: 2007.

De Geknopte dwergsatijnzwam heeft een wit, fijn behaard, tot 15 mm breed hoedje, en een heel kort, zijdelings aangehecht steeltje. Niet zelden zitten de vruchtlichamen ruggelings aangehecht aan het substraat, waardoor ze met oorzwammetjes (*Crepidotus* spp.) kunnen worden verward. Hij kan ook sterk lijken op de Zeggesatijnzwam (*Entoloma albotomentosum*; zie aldaar), die meestal een wat minder gereduceerd steeltje heeft. De Geknopte dwergsatijnzwam verschilt van die soort in de eerste plaats door de aanwezigheid van geknopte haren op de hoed. In Drenthe is hij alleen bekend van het Reestdal ten zuiden van Meppel (km 215-520, 2007), waar hij groeide op dode stengels van Gestreepte witbol in een ijle rietvegetatie langs het riviertje. De hier geplaatste foto is gemaakt in een moeras in Noordwest-Overijssel, waar de vruchtlichamen groeiden op een klontje veraard veen met daarin veel plantenworteltjes. De soort is pas recent beschreven van verrot loofhout in bossen in Beieren (Wölfel & Winterhoff, 1993). In Nederland is de Geknopte dwergsatijnzwam slechts op een paar

plaatsen gevonden, niet alleen op hout, maar bijvoorbeeld ook op natte veengrond in een zeggemoeras in de Wieden bij Blokzijl. Ook elders in Europa is deze soort een grote zeldzaamheid (Noordeloos, 2004).

Hemimycena nitriolens

Nitreuze schijnmycena

jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0

Status: Uiterst zeldzaam, n= 1, n<99: 0, n>99: 1, trend +++, RL08: Niet beschouwd, eerste jaar: 2005.

Evenals de meeste andere schijnmycena's is de Nitreuze schijnmycena een minuscule wit paddenstoeltje dat verscholen in hoge vegetatie op zijn ontdekking wacht. De hoed wordt hooguit 3 mm breed en is voorzien van een eigenwijs papilletje; aan de onderkant zitten een paar smalle lamellen die de hoedrand niet eens bereiken. De paddenstoeltjes vallen op door een verbazend sterke, nitreuze geur. De enige andere schijnmycena met zo'n geur is de Witte stinkmycena (*Hemimycena delectabilis*), maar die heeft aanmerkelijk grotere vruchtlichamen met talrijke, normaal ontwikkelde lamellen. De Nitreuze schijnmycena is in Drenthe recent ontdekt in het laagveenmoeras het Elsburger Onland bij Paterswolde (km 232-576, 2005) (Arnolds, 2006). Hij groeide daar vrij talrijk op verderend blad van Galigaan in enkele grote pollen van die plant. Dat is de enige groeiplaats van deze plant in de provincie (Werkgroep Florakartering Drenthe, 1999). De Nitreuze schijnmycena is slechts van twee andere vondsten in Europa bekend en geenszins aan Galigaan of moerassen gebonden. Hij is oorspronkelijk beschreven

van afgevallen berkenbladeren in de subalpiene zone in Frankrijk (Kühner & Valla, 1972) en vervolgens verzameld op rottend eikenblad bij Hazelbeke in Vlaanderen (Antonin & Noordeloos, 2004). De soort is in Nederland verder nog niet gerapporteerd.

Hygrocybe coccineocrenata

Veenmosvuurzwammetje

jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
0	0	0	0	0	3	3	12	2	1	1	0

Status: Zeldzaam, n= 16, n<99: 6, n>99: 11, trend ±., RL08: Kwetsbaar, eerste jaar: 1960. – Hab (n= 15): levend hoogveen en trilveen 27%, venen, moerassen en oevers 20%, vochtige heide en heischraal grasland 20%, nat, voedselarm hooiland 20%, rest 13%. – Sub (n= 7): veen en turf 43%, levend veenmos 29%, overige mossen 14%, rest 14%.

Het Veenmosvuurzwammetje behoort tot een groepje wasplaten rond het Gewoon vuurzwammetje (*Hygrocybe miniata*; zie aldaar) dat gekenmerkt wordt door een levendig gekleurde, droge hoed, in het centrum bezet met fijne schubjes. Van de laatste soort is het Veenmosvuurzwammetje in het veld te onderscheiden door de bleke, op de steel aflopende lamellen en de gewoonlijk bruin gekleurde schubjes in het centrum van de hoed. Bovendien zijn de sporen veel groter (9,5-12 x 5,5-6,5 µm) en anders van vorm. De sporen zijn even groot als die van de Trechterwasplaat (*Hygrocybe cantharellus*), die ook bleke, aflopende plaatjes heeft. De laatste soort heeft echter hoedschubjes die gelijkgekleurd zijn als de orangerode hoed of daar lichter geel bij afsteken. Soms zijn de schubjes bij het Veenmosvuurzwammetje nauwelijks bruin gekleurd. Dan moet de microscoop eraan te pas komen om vast te stellen dat in sommige eindcellen van de hoedhuid bruin pigment aanwezig is. Op de afgedrukte foto is het Veenmosvuurzwammetje te zien in gezelschap van een niet nader gedetermineerde satijnzwam.

De vruchtlichamen van het Veenmosvuurzwammetje verschijnen hoofdzakelijk in de zomer. De soort is in Drenthe zeldzaam en op zeer verspreide plaatsen in de westelijke helft van de provincie gevonden, uitsluitend in natuurgebieden. Opvallend is het ontbreken in de grote hoogveenreservaten. Anders dan de Trechterwasplaat is het Veenmosvuurzwammetje gebonden aan natte standplaatsen die tevens zuur zijn en arm aan stikstof. Zoals de Nederlandse naam suggereert, wordt dit fraaie paddenstoeltje geregeld tussen veenmossen gevonden in de verlandingszone van vennen en in veenputten, maar niet in hoogveen dat uitsluitend door regenwater wordt gevoed. De soort prefereert een subtiele verrijking met basen afkomstig uit basenrijk grondwater of een keileemondergrond en groeit vaak samen met soorten als Moerasviooltje en Wateraardbei, bijvoorbeeld in het ijsbaanven ten westen van Wijster. Het

Veenmosvuurzwammetje is echter geenszins aan veenmossen gebonden en groeit ook tussen andere mossen of op minerale bodem en turf aan venoever, in rietlanden en in zeer natte, schrale hooilanden. Hij weet soms kleine oppervlakten geschikt habitat feilloos te vinden, zoals een plekje van een paar vierkante meter aangevoerde turf in een matig voedselarme tuinvijver bij Beilen. De soort fructificeert hier jaarlijks vanaf 1988 tot heden. In natuurontwikkelingsgebied

Schepping bij Beilen heeft het Veenmosvuurzwammetje zich 20 jaren na ontgronding gevestigd op een lemige, bemoste oever van een gegraven plas. Landelijk is het Veenmosvuurzwammetje matig algemeen, zowel op het pleistoceen als in laagveenstreken en in de kalkarme duinen van het Waddendistrict (NMV, 2013). Er is sprake van enige achteruitgang, zodat hij als kwetsbaar op de Rode Lijst staat (Arnolds & Veerkamp, 2008).

Hypocrea placentula

Rietkussentjeszwam

jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	1	0

Status: Uiterst zeldzaam, n= 3, n<99= 1, n>99= 3, trend +, RL 08: Onvoldoende gegevens, eerste jaar: 1998.

De Rietkussentjeszwam begint als een rond, wit donsje van 2 mm breed. Geleidelijk wordt het een tot 5 mm breed, compact kussentje met een roomkleurig oppervlak en daarin geelgrijze puntjes. Deze puntjes zijn de openingen van peervormige peritheciën en worden uiteindelijk donkerbruin tot zwart. In de peritheciën zitten asci met acht tweecellige sporen die uiteenvallen in 16 bijna bolvormige tot elliptische, fijn gepunteerde deelsporen van 3-5 x 2-4 µm (Spooner & Williams, 1990). De Rietkussentjeszwam was voor 1990 nog niet uit Nederland gemeld en geldt nu als een zeer zeldzame soort op verspreide plaatsen (NMV, 2013). In Drenthe is hij van drie locaties bekend: natuurontwikkelingsgebied Schepping bij Holthe (km 233-540, 1998, 2010), het Doldersummerveld bij Doldersum (km 213-545, 2000, herb. Chrispijn) en bij Dieverbrug (km 218-540, 2005, L). Hij groeit hier steeds op rottende stengels van Pitrus in dichte pitruspollen, respectievelijk langs oevers van gegraven plassen, in verschalend grasland en in een vochtige kerstboomplantage. De Rietkussentjeszwam wordt in de literatuur vooral opgegeven van de

bemoste bases van dode rietstengels (Van der Aa in Arnolds et al., 1995), maar is in Drenthe nooit op Riet gevonden. Het typemateriaal, verzameld in Engeland in 1884, is ook van Pitrus afkomstig (Spooner & Williams, 1990).

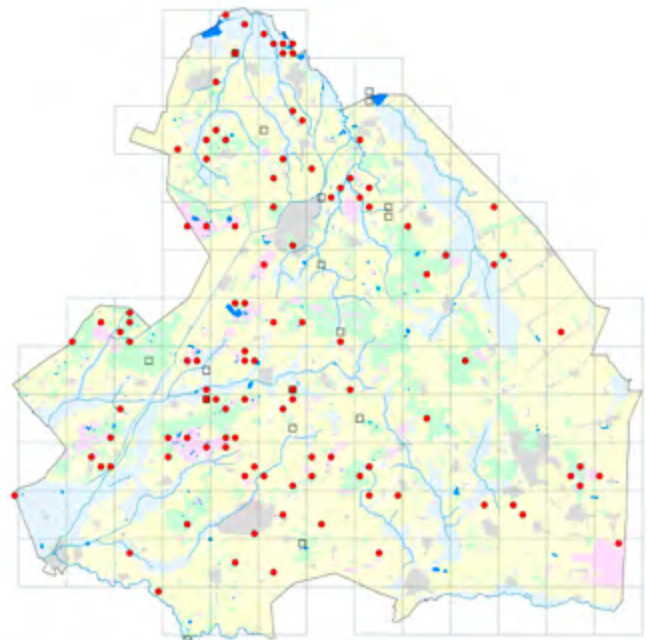
Lachnum apalum

Pitrusfranjekelkje

jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
2	0	5	13	5	4	2	4	9	42	45	12

Status: Matig algemeen, n= 122, n<99= 17, n>99= 108, trend +++, RL 08: Thans niet bedreigd, eerste jaar: 1982. – Hab (n=28): wilgenstruweel 39%, matig bemest weiland 14%, oevervegetaties 11%, levend hoogveen 11%, kruipwilgstruweel 11%, vochtige heide en pijpenstrootjesvelden 7%, rest 7%. – Sub (n= 41): dode stengels 98%, gevallen blad 2%. – Org (n=48): russen 98%, loofbomen 2%.

Het Pitrusfranjekelkje is een wit kelkje van maximaal 0,5 mm, waarvan de rand bezet is met witte haartjes. Het substraat, dode stengels van Pitrus, is karakteristiek. Soms kunnen op russen echter ook andere, minder algemene franjekelkjes voorkomen, zoals het verderop besproken Russenfranjekelkje (*Lachnum diminutum*). Doorgaans worden deze soorten op den duur zwak roze of lichtbruin. Met de microscoop is het een kleine moeite om het Pitrusfranjekelkje met zekerheid op naam te brengen: De lange draadvormige sporen van circa 40 x 1,5 µm zijn typisch. De soort kan massaal groeien op dode stengels van Pitrus in een beschutte en vochtige omgeving, bijvoorbeeld onderin hopen afgemaaide Pitrus en in het hart van oude russenpollen. Volgens de kaart is de soort in Drenthe matig algemeen en het minst aangetroffen in de hoogveenontginningen.

Het verspreidingsbeeld is vast zeer onvolledig, want bij zorgvuldiger inspectie van geschikte plekken zal ongetwijfeld blijken dat het Pitrusfranjekelkje in het merendeel van de kilometerhokken voorkomt. Volgens de Drentse plantenatlas is Pitrus van alle plantensoorten in de provincie in de meeste kilometerhokken aangetroffen (Werkgroep Florakartering Drenthe, 1999). Het Pitrusfranjekelkje volgt zijn

waardplant overal, langs oevers van watergangen en vermeste vennen, in verruigde graslanden, moerasbosjes, enzovoorts. Een melding van deze soort op een afgevallen boomblad zal wel op een vergissing

berusten. Landelijk geldt het Pitrusfranjekelkje als vrij algemeen, met opvallend hoge dichtheden in Drenthe en Noord-Brabant (NMV, 2013). Naar verwachting is deze soort in werkelijkheid overal zeer algemeen.

Lachnum controversum

Rietfranjekelkje

jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
0	0	0	1	3	1	4	0	0	5	2	0

Status: Zeldzaam, n= 14, n<99= 8, n>99= 6, trend --, RL 08: Thans niet bedreigd, eerste jaar: 1942. – Hab (n= 8): rietland en oevervegetaties 62%, elzenbroekbos 25%, wilgenstruweel 12%. – Sub (n=10): dode stengels 90%, humus 10%. – Org (n=10): grasachtige planten 90%, (waarvan Riet 70%), Kruiwilg 10%.

Het Rietfranjekelkje is evenals veel andere franjekelkjes ongeveer 1 mm breed en wit behaard. Het hymenium is evenwel rozebruin en de haren worden uiteindelijk gelig. Onder de microscoop hebben de sporen van 7-9 x 1-2 µm stompe uiteinden en zijn de haren van 50-80 x 3-4 µm cilindrisch, dunwandig en fijnkorrelig. Een verwante soort die vaak in dezelfde habitat groeit, is het Blozend franjekelkje (*Lachnum carneolum*; zie aldaar). De vruchtlichamen daarvan verkleuren slechts plaatselijk roze en de sporen hebben spitse uiteinden. In Drenthe staat het Rietfranjekelkje als zeldzaam te boek met de meeste vindplaatsen in de laagveengebieden in de noordpunt en het zuidwesten van de provincie. Dat sluit aan bij het patroon in de rest van Nederland, waar de soort vrij algemeen is in het westen en noorden, veel schaarser op de hogere zandgronden (NMV, 2013). Het Rietfranjekelkje groeit in Drenthe vooral in dichte, hoog opgaande rietvelden en voedselrijke oevervegetaties en daarnaast in moerasbossen op natte, voedselrijke grond. Een melding van humus onder Kruiwilg berust wellicht op een vergissing. Volgens Ellis & Ellis (1997) is het Rietfranjekelkje in Groot-Brittannië zeer algemeen op dode stengels van grote grassen, waaronder Riet, op natte plaatsen en dat zal waarschijnlijk ook bij ons het geval blijken te zijn.

Lachnum diminutum

Russenfranjekelkje

jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
0	0	0	0	2	0	1	0	1	4	5	0

Status: Zeer zeldzaam, n= 10, n<99= 7, n>99= 3, trend ---, RL 08: Onvoldoende gegevens, eerste jaar: 1982. – Hab (n= 12): kruiwilgstruweel 50%, wilgenstruweel 33%, oevervegetaties 17%. – Sub (n= 12): dode stengels 100%. – Org (n= 11): russen 100%.

Het Russenfranjekelkje is een wit kelkje van 0,5 mm met een geel hymenium. De spoelvormige sporen meten 10-15 x 1,5 µm en zijn dus veel kleiner dan de sporen van het hiervoor beschreven Pitrusfranjekelkje (*Lachnum apalum*), dat op russen het algemeenste franjekelkje is. De haren zijn wit tot lichtbruin en met 30-40 x 3-4 µm vrij kort. Alleen het Fragiël rijpkelkje (*Cistella fugiens*; zie aldaar) heeft nog kortere haren. Het Russenfranjekelkje is volgens Dennis (1981) vooral 's zomers present en zou dan het Pitrusfranjekelkje vervangen. Onze ervaring is echter dat de laatste soort bijna het hele jaar verschijnt. Het Russenfranjekelkje staat in Drenthe als zeer zeldzaam te boek, met het merendeel van de vindplaatsen in de beekdalen. De meeste waarnemingen zijn gedaan tijdens nauwgezet mycosociologisch onderzoek van proefvlakken in moerasbossen in de jaren tachtig, maar de soort komt net zo goed in open vegetaties met Pitrus voor. De geconstateerde achteruitgang heeft te maken met minder aandacht voor kleine ascomyceten in moerassen sinds die periode. In Nederland heet het Russenfranjekelkje vrij zeldzaam te zijn, maar in Noord-Brabant is de soort algemeen (NMV, 2013). Dat is ongetwijfeld een waarnemerseffect. Vermoedelijk is dit ascomycetje in werkelijkheid overal algemeen, maar niet zo talrijk als het Pitrusfranjekelkje.

<i>Lachnum nudipes</i>	Spireafranjekelkje	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
		0	0	0	0	4	0	0	0	0	0	0	0

Status: Zeer zeldzaam, n= 4, n<99= 0, n>99= 4, trend +++, RL 08: Onvoldoende gegevens, eerste jaar: 2005.

Het Spireafranjekelkje is een wit behaard kelkje van 1 mm met een gelig hymenium dat in het voorjaar verschijnt. Het lijkt, ook microscopisch, op het Gewoon franjekelkje (*Lachnum virgineum*), maar verschilt door kortere randharen (35-85 µm) en de spoelvormige sporen kunnen iets langer zijn, 10-12 x 2 µm. Daarnaast is het substraat van het Spireafranjekelkje kenmerkend. In Drenthe is deze soort vier maal in beekdalen gevonden: bij Oudemolen (km 239-563, 2005), aan een greppel in de Oosterma langs de Elperstroom bij Elp

(km 240-544, 2010), langs het Taarlosche Diep bij Taarlo (km 238-560, 2010) en in de Eelder- en Peizermeden (km 229-577, 2010). In alle gevallen groeide het Spireafranjekelkje op dode stengels van Moerasspirea in oeverlanden of ruig, nat grasland. Elders in ons land geldt de soort als zeldzaam op verspreide vindplaatsen (NMV, 2013). In Groot-Brittannië zou het Spireafranjekelkje zeer algemeen zijn op Moerasspirea (Ellis & Ellis, 1997) en in Nederland is het ook stellig op veel meer plaatsen te vinden dan nu bekend is.

<i>Lophiostoma caulium</i>	Veranderlijk knapzakje	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
		0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0

Status: Uiterst zeldzaam, n= 1, n<99= 0, n>99= 1, trend +++, RL 08: Niet beschouwd, eerste jaar: 2005.

Knapzakjes zijn kleine, zwarte, peervormige ascomyceten die vrijwel geheel in het substraat verzonken zijn. De sporen komen vrij door de plat toegeknepen hals van het perithecium die net boven de oppervlakte van het substraat uitsteekt. Inmiddels zijn 14 soorten uit ons land bekend (Arnolds & Van den Berg, 2013), waarvan slechts één uit Drenthe. Het Veranderlijk knapzakje onderscheidt zich door ellips- tot spoelvormige, goudbruine sporen van 20-30 x 5-6 µm die vijf of meer tussenwandjes hebben. De enige vondst in Drenthe is

te danken aan een actie van Eef Arnolds en Rob Chrispijn om de vindplaats van Galigaan in het Elsburger Onland bij Paterswolde (km 232-576, 2005, herb. B. de Vries) intensief te bemonsteren, waarbij ook op de kleintjes werd gelet. In de digitale verspreidingsatlas staat verder alleen een stip bij Helmond (NMV, 2013). In Groot-Brittannië is het Veranderlijk knapzakje gewoon op dode stengels van kruidachtige planten, vooral zuring en brandnetel (Ellis & Ellis, 1997). Het is dus onwaarschijnlijk dat de soort in ons land zo zeldzaam blijft.

<i>Lophodermium arundinaceum</i>	Rietspleetlip	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
		0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0

Status: Uiterst zeldzaam, n=1, n<99: 0, n>99: 1, trend:+++, RL08: Onvoldoende gegevens, eerste jaar: 2009.

De vruchtlichamen van de Rietspleetlip groeien op dode stengels van grote grassen en zien er van buiten uit als zwarte, spoelvormige vlekjes met een overlans spleetje. Dat gaat bij vochtig weer open, zodat de draadvormige sporen kunnen worden weg geschoten. Er leven op hetzelfde substraat ook verwante soorten. De Rietspleetlip is daarvan te onderscheiden door de grote sporen van 60-100 x 1-1,5 µm en asci van 120 x 10-12 µm. Er is ook een anamorfe (imperfect stadium) die iets gebogen conidiën (ongeslachtelijke sporen) van 14-25 x 2 µm produceert (Ellis & Ellis, 1997). Volgens de digitale verspreidingsatlas is de Rietspleetlip in Nederland matig

algemeen, vooral dankzij grote dichtheden in Zuid-Holland en Noord-Brabant (NMV, 2013). Deze lokale hotspots zijn ongetwijfeld waarnemerseffecten. De Rietspleetlip zal ook in de rest van Nederland algemeen zijn, overeenkomstig de bevindingen van Ellis & Ellis (1997) in Groot-Brittannië. De soort is volgens deze auteurs heel gewoon op Riet, maar ook op andere grassen aangetroffen, waaronder Kweek, Helm, zwenkgras en vlotgras. Hoewel Riet in Drenthe op zeer veel plaatsen voorkomt, is de Rietspleetlip pas onlangs op één plek opgemerkt: op dode rietstengels langs een wijk in het zuidelijke deel van het Fochteloërveen (km 223-556, 2009). Het is te verwachten dat er in Drenthe nog vele vondsten zullen volgen.

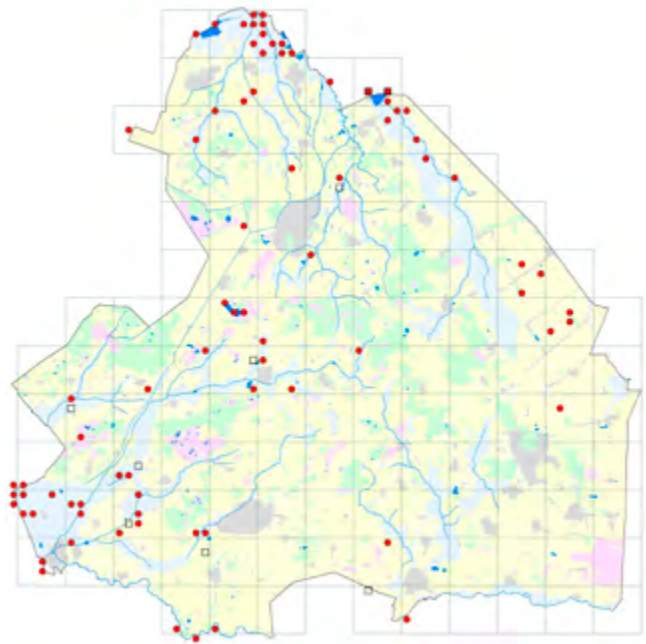
Marasmius limosus

Rietwielkje

jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
0	0	0	0	0	0	0	1	12	47	32	1

Status: Matig algemeen, n= 86, n<99: 9, n>99: 79, trend +++, RL08: Thans niet bedreigd, eerste jaar: 1975. – Hab (n= 36): rietland en oevervegetaties 56%, wilgenstruweel 20%, nat, matig voedselarm hooiland 6%, elzenbroekbos 3%, akker 3%, rest 12%. – Sub (n= 35): dode bladeren 80%, dode stengels 14%, rest 6%. – Org (n= 39): Riet 69%, zeggen 18%, russen 3%, overige grasachtige planten 10%.

Van het Rietwielkje passen tientallen vruchtlichamen gemakkelijk op een enkel rietblad. Het paddenstoeltje ziet er uit als een miniversie van het bekende Wielkje (*Marasmius rotula*), met een beige hoedje dat zelden breder is dan 2 mm en een zwarte, draaddunne steel. Evenals bij het Wielkje zijn de lamellen rond de steeltop vergroeid tot een kokertje, het collarium. Het Rietwielkje is in Drenthe matig algemeen, maar ongetwijfeld meer verbreid dan de kaart suggereert. Door de kleine vruchtlichamen wordt de soort gemakkelijk over het hoofd gezien en rietvegetaties zijn bij mycologen niet erg in trek. Het Rietwielkje is een van de weinige paddenstoelen met een voorkeur voor de laag gelegen veenweidegebieden nabij Meppel en in de kop van de provincie, vooral in de Eelder en Peizermaden. Daarbuiten komt hij hoofdzakelijk voor in de beekdalen, bijvoorbeeld langs de Hunze, en langs wijken in de oostelijke veenkoloniën. Op het zandplateau is het Rietwielkje een zeer schaarse verschijning. Dit patroon sluit aan bij de landelijke verspreiding, met de meeste vindplaatsen in laagveen- en kleistreken in het westen en noorden van het land (NMV, 2013). Het Rietwielkje is een paddenstoeltje waar gericht naar gezocht moet worden. Zoals de naam suggereert verschijnen de vruchtlichamen overwegend op dode bladeren van Riet, die tussen het strooisel liggen in hoog opgaande moerasvegetaties, bijvoorbeeld in de verlandingszone van laagveenplassen, in brede rietstroken langs kanalen, plassen en wijken en in natte, voedselrijke struwelen van Grauwe wilg. De soort is ook geregeld aangetroffen op stengels en

bladeren van zeggesoorten en soms op Pitus. Het Rietwielkje wordt incidenteel gevonden op drogere plekken op resten van Riet en andere grassen, bijvoorbeeld in vochtige wegbermen en één maal in een akkerrand. In rietvelden kan hij plaatselijk talrijk zijn, maar meestal is een speurtocht vergeefs of worden de vruchtlichamen slechts op enkele bladeren aangetroffen. De sterke toename van waarnemingen in Drenthe moet vooral worden toegeschreven aan een beter zoekbeeld en gericht speuren naar dit onopvallende, maar karakteristieke paddenstoeltje gedurende de laatste jaren.

<i>Mollisia hydrophila</i>	Oevertilmollisia	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
OPN 1995: <i>Belonopsis hydrophila</i>		0	0	0	1	0	2	0	0	0	0	0	0

Status: Uiterst zeldzaam, n= 3, n<99= 1, n>99= 2, trend ±, RL 08: Onvoldoende gegevens, eerste jaar: 1985.

De Oevertilmollisia produceert grijze, in droge toestand roomkleurige schoteltjes met een donkerder buitenzijde van 1 mm breed, zittend op zwart myceliumvilt. De sporen meten ongeveer 10 x 2 µm. De soort is bij zorgvuldig zoeken in het voorjaar en de zomer gemakkelijk te vinden op plaatsen waar voldoende dode, nog staande rietstengels voorhanden zijn. Ze zitten dan vlak boven de waterlijn op de met zwart vilt beklede stengelbasis. In Drenthe zijn slechts drie vondsten bekend: in het Achterste Veen bij Taarlo (km 236-560, 1985), in de Wijken van Eleveld bij Stuifzand (km 231-529, 2001) en aan de oostoever van

het Zuidlaardermeer (km 243-571, 2009). De Oevertilmollisia groeide steeds op dood Riet in verschillende habitats: in een verruigd rietland op laagveen, in een berkenbroekbos en langs een sloot in gemengd bos. De Oevertilmollisia gaat in ons land voor matig algemeen door. In het verspreidingspatroon vallen clusters op in Flevoland, op Goeree, rond Nijmegen en Eindhoven (NMV, 2013), ongetwijfeld doordat daar waarnemers met een goed zoekbeeld rond liepen. Vermoedelijk is dit schijfzwammetje in werkelijkheid in rietlanden en brede rietkragen een vrij gewone verschijning, ook in Drenthe.

<i>Mollisia juncina</i>	Biezenmollisia	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
		0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0

Status: Uiterst zeldzaam, n= 1, n<99= 1, n>99= 0, trend ?, RL 08: Onvoldoende gegevens, eerste jaar: 1995.

De Biezenmollisia is een schoteltje van minder dan 1 mm met een hymenium dat eerst gelig is en later donker grijsbruin wordt en dat voorzien is van een donkere rand. De sporen zijn cilindrisch en meten 9-10 x 2 µm. De vruchtlichamen verschijnen 's zomers op dode stengels van diverse soorten russen; de Nederlandse naam is dus

misleidend. De Biezenmollisia geldt in Europa als zeldzaam en is pas sinds 1995 in Nederland bekend. Hij werd toen in Drenthe ontdekt bij een meertje boven Geeuwenbrug (km 221-543, 1995) op een stengel van een niet nader gespecificeerde rus. Verder zijn er vier meldingen uit Noord-Brabant (NMV, 2013).

<i>Mollisia palustris</i>	Moerasmollisia	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
		0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0

Status: Uiterst zeldzaam, n= 2, n<99= 1, n>99= 1, trend ?, RL 08: Onvoldoende gegevens, eerste jaar: 1982.

Evenals de hiervoor besproken Biezenmollisia (*Mollisia juncina*) wordt de Moerasmollisia vaak gevonden op russen. De laatste soort verschilt door de blekere, in jonge toestand witte, schoteltjes en door sporen van 9-10(-14) x 2 µm met een smal toelopend einde, die dus min of meer knotsvormig zijn. Ellis & Ellis (1997) vermelden nog twee andere mollisia's voor russen, maar die hebben veel kleinere of juist veel grotere sporen. De Moerasmollisia is in Drenthe gevonden in een gagelstruweel in het Oelmerveentje bij Elp (km 238-546, 1982) en in een open, vrij droog rietveldje bij Havelte (km 212-533, 1999). Hij groeide in deze terreinen niet op russen, maar op dode stengels van grassen, respectievelijk Pijpenstrootje en Riet. Dat komt overeen met de opvattingen van Baral (niet gepubliceerd), die als substraat ook Riet en andere grassen noemt. Landelijk is de Moerasmollisia vrij zeldzaam met een opvallend hoge bezetting van atlasblokken in Noord-Brabant, waar beter naar schijfzwammetjes in moerassen gekeken is en hij

vrij algemeen blijkt te zijn (NMV, 2013). Dat zal ongetwijfeld ook in de rest van ons land het geval zijn.

Mollisiopsis lanceolata

Spireamollisia

jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0

Status: Uiterst zeldzaam, n= 2, n<99: 0, n>99: 2, trend +++, RL 08: Onvoldoende gegevens, eerste jaar: 2010.

Voorjaarsexcursies leveren in Drenthe doorgaans weinig opvallende paddenstoelen op. Daardoor gaan sommigen dan extra aandacht schenken aan het kleine spul op afgevalen takjes en stengels van kruidachtige planten. En met succes. Zo ook tijdens de excursie van de Paddenstoelen Werkgroep Drenthe naar het schraallandreservaat De Reitma ten oosten van Elp (km 240-543, 2010) op 17 mei 2010. In het gemaaid grasland was, zoals het hoort, nauwelijks strooisel achtergebleven, maar langs de greppels wel. Daar vonden we op staande en liggende dode stengels van Moerasspirea een minuscuul, bruingrijs schijfzwammetje van ongeveer 0,5 mm breed met een lichter randje: de Spireamollisia. Microscopisch wordt deze soort onder meer gekarakteriseerd door kleurloze sporen van 6-8 x 1,5-2 µm en parafysen met een lancetvormige, toegespitste top; het kenmerk waarom dit zwammetje in een apart geslacht is geplaatst, buiten het enorme geslacht *Mollisia*. De Spireamollisia was verder alleen bekend van twee atlasblokken in West-Brabant en één plek op Noord-Beveland (NMV, 2013). Hoe betrekkelijk de zeldzaamheid van dergelijke schijfzwammetjes is, blijkt wel uit het feit dat een van de excursiedeelnemers, nu geattendeerd op de soort, de volgende dag de Spireamollisia vlakbij haar huis

ontdekte op Moerasspirea in het dal van het Taarlosche diep bij Taarlo (km 238-560, 2010). Volgens Ellis & Ellis (1997) is de soort niet aan deze plant gebonden en kan hij ook groeien op Dovenetel, Wolfspoot en Braam.

Mycena belliae

Rietmycena

jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0

Status: Uiterst zeldzaam, n= 3, n<99: 1, n>99: 2, trend ±, RL08: Bedreigd, eerste jaar: 1981.

Met zijn ingedrukte, oker- tot rozebruine hoed en ver aflopende plaatjes lijkt de Rietmycena meer op een trechtertje (*Omphalina*) dan op een mycena. De cystiden op de lamelsnede en de steel, voorzien van grillige uitsteeksels, bestempelen deze paddenstoel echter toch als een echte mycena. Hij is onmiskenbaar door het substraat: De vruchtlichamen verschijnen, vaak in kransen, op dode, in het water staande rietstengels, ongeveer ter hoogte van de waterlijn. Soms wordt hij ook op liggend Riet gevonden, een enkele keer zelfs op rieten daken (Arnolds & Veerkamp, 2008). In Drenthe is de Rietmycena op drie plaatsen gevonden: in het noordelijke deel van De Kleibosch bij Foxwolde (km 227-574, 1981), in het Elsburger Onland bij Paterswolde (km 232-576, 2005) en in de Iegelpoel op het Eexterveld (km 243-560, 2010). De soort groeide op deze plekken op staand Riet in ondiep water boven voedselrijk laagveen of potklei. In Nederland is de Rietmycena zeldzaam, met de meeste vindplaatsen in het Utrechts-Hollandse plasseengebied en op de Waddeneilanden

(NMV, 2013). Er is sprake van een forse landelijke achteruitgang, maar de oorzaken hiervan zijn onbekend (Arnolds & Veerkamp, 2008).

Neobarya aurantiaca

Koekoeksmoederkoren

jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0

OPN 1995: *Claviceps wilsonii*

Status: Uiterst zeldzaam n= 1, n<99= 0, n>99= 1, trend +++, RL 08: Gevoelig (zeldzaam), eerste jaar: 2003.

Koekoeksmoederkoren is in het Overzicht van 1995 (Arnolds et al., 1995) abusievelijk opgenomen onder de naam Liesgrasmoederkoren (*Claviceps wilsonii*). Die soort werd destijds beschouwd als een nauwe verwant van Echt moederkoren (*Claviceps purpurea*; zie aldaar) met banaanvormige, zwarte sclerotia in de bloeiwijze van grassen, in dit geval speciaal Liesgras. Het is echter gebleken dat Liesgrasmoederkoren niet bestaat. Nader onderzoek heeft aan het licht gebracht dat het hier om een parasiet gaat op Echt Moederkoren (*Claviceps purpurea*) met de naam *Neobarya aurantiaca*, in het

Nederlands toepasselijk gedoopt als Koekoeksmoederkoren (Termorshuizen, 2005). De parasiet behoort tot dezelfde familie als Moederkoren (*Clavicipitaceae*) en vormt daarop gelijkende vruchtlichaampjes met peritheciën. Soms worden op geïnfecteerde sclerotia zowel vruchtlichamen van Echt moederkoren als van

Koekoeksmoederkoren aangetroffen. In Drenthe werd de soort gevonden in het Annermoeras in het Hunzedal bij Spijkerboor (km 246-566, 2003). Hij groeide daar in een nat oevergrasland op zaad van Mannagras. In Nederland is Koekoeksmoederkoren verder alleen bekend van de omgeving van Groenlo en Sneek (NMV, 2013).

<i>Phialina ulmariae</i>	Spireakerriekelkje	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
		0	0	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0

Status: Zeer zeldzaam, n= 4, n<99: 0, n>99: 4, trend +++, RL08: Onvoldoende gegevens, eerste jaar: 2010.

In de lente van 2010 werd door sommige werkgroepsleden extra aandacht besteed aan schijfwammetjes op stengels van kruidachtige planten, ook tijdens een excursie van de Paddestoelen Werkgroep Drenthe op 17 mei 2010 naar het schraallandreservaat De Reitma ten oosten van Elp. Daar werd op dode stengels van Moerasspirea het Spireakerriekelkje gevonden (km 240-543, 2010, herb. B. de Vries), samen met de hierboven besproken Spireamollisia (*Mollisiopsis lanceolata*). Beide soorten werden de volgende dag na enig zoeken ook aangetroffen op Moerasspirea in het dal van het Taarlosche diep bij Taarlo (km 238-560, 2010). Het Spireakerriekelkje werd in

mei 2010 bovendien gesignaleerd in Broekerweering in de Eelder en Peizermeden (km 229-577, 2010) en bij Oudemolen (km 239-563, 2010). Ellis & Ellis (1997) noemen de soort in Groot-Brittannië algemeen en dat is waarschijnlijk ook in ons land het geval. Met slechts twee andere groeiplaatsen in de digitale Verspreidingsatlas, bij Groesbeek en Eindhoven, lijkt dat er vooralsnog niet op (NMV, 2013). Toch is het waarschijnlijk dat het Spireakerriekelkje in Drenthe in tientallen kilometerhokken in de beekdalen te vinden is. Het is opvallend dat alle Drentse vondsten uit mei stammen, terwijl Ellis & Ellis (1997) als fructificatieperiode juni-oktober opgeven.

<i>Psathyrella almerensis</i>	Polderfranjoed	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
		0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0

Status: Uiterst zeldzaam, n= 1, n<99: 0, n>99: 1, trend +++, RL08: Bedreigd, eerste jaar: 2010.

Vanwege de kleine vruchtlichamen met een hoed van 5-25 mm en de standplaats op dode stengels van moerasplanten lijkt de Polderfranjoed in eerste instantie sterk op de hieronder besproken Lisdoddefranjoed (*Psathyrella typhae*), maar het velum is op de grijsbruine hoed bij jonge exemplaren sterker ontwikkeld en vormt een witte zoom langs de hoedrand. Onder de microscoop blijkt dat beide soorten tot geheel verschillende secties van de franjoeden behoren. De Polderfranjoed heeft utriforme cystiden langs de snede én op de vlakken van de lamellen. De sporen zijn met 9-11,5 x 4,5-6,5 µm van beide soorten vrijwel even groot, maar ze zijn bij de Lisdoddefranjoed opvallend bleek bruin en zonder kiempore; bij de

Polderfranjoed donkerbruin en voorzien van een duidelijke pore. De laatste soort is in 1985 beschreven op grond van een collectie uit Zuidelijk Flevoland nabij Almere, waar toen duizenden vruchtlichamen groeiden op dode stengels van Riet, lisdodde en Akkerdistel (Kits van Waveren, 1985). Overigens is het in Nederland een zeer zeldzame en bedreigde soort met een paar vindplaatsen in de duinen, langs de Oude IJssel, in Oost-Flevoland en Zuid-Friesland (NMV, 2013). In Drenthe is de Polderfranjoed alleen bekend van een moerasbosje in het Eschenbroekerveld bij Tynaarlo, waar enkele exemplaren groeiden op een rotte rietstengel in een moddersloot onder elzen (km 237-564, 2010, herb. L).

<i>Psathyrella dennysensis</i>	Moerasfranjoed	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
		0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0

Status: Uiterst zeldzaam, n= 2, n<99: 0, n>99: 2, trend +++, RL08: Niet beschouwd, eerste jaar: 2009.

Dit is alweer zo'n weinigzeggend franjoedje zonder frappante uiterlijke kenmerken. De soort heeft vers een roodbruin, diep gestreept hoedje van 1-1,5 cm dat bij ouderdom grijsbruin verkleurt en bij opdrogen bleek rozebruin uitbleekt. Aan de rand zijn met wat geluk een paar velumvlokjes te zien. De lamellen zijn grijsbruin en de steel is wittig, zoals gewoonlijk. Microscopisch is de Moerasfranjoed echter vrij goed gekarakteriseerd door de tamelijk kleine, donker roodbruine sporen van 7-8 x 4-4,5 µm die geen kiempore hebben; een uitzondering bij de franjoeden. De soort is pas in 1987 beschreven uit Engeland, met als milieuaanduiding: 'op de grond in heide' (Kits van Waveren, 1987). Daarna is in de literatuur nauwelijks iets van deze soort vernomen. Hij is zeer recent op twee plekken in Drenthe gevonden, tevens de eerste waarnemingen in Nederland en mogelijk op het vasteland van Europa: in een rietland aan de zuidoever van het Zuidlaardermeer (km 243-570, 2009, herb. L) en in een

dotterbloemgrasland langs het Oudemolense Diep bij Oudemolen (km 239-563, 2010, herb. L). De Moerasfranjoed groeide op beide plaatsen op doornatte, voedsel- en basenrijke veengrond. Het is opvallend dat allebei de waarnemingen uit het voorjaar stammen, maar de oorspronkelijke beschrijving berust op een vondst in september.

Psathyrella scheppingensis Pitrusfranjoed

jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
0	0	0	0	0	0	0	2	0	1	1	0

Status: Uiterst zeldzaam, n=2, n<99: 0, n>99: 2, trend +++, RL 08: Niet beschouwd, eerste jaar: 1999.

Het heeft wel wat om als mycoloog in je eigen tuin een nieuwe soort voor de wetenschap te ontdekken en die dan vervolgens te kunnen benoemen naar het terrein van de vondst. In het geval van de Pitrusfranjoed betreft dat Schepping, het particuliere natuurontwikkelingsgebied van Eef Arnolds in Holthe bij Beilen. Het zwammetje werd daar in 1999 ontdekt tijdens een van de regelmatige paddenstoelenkarteringen. Het gaat om een minuscule franjoed met een halfbolvormig tot licht gewelfd, grijsbruin, diep gestreept hoedje van 1,5 tot 4 mm; 7-12 wijd uiteenstaande, bij rijpheid donkerbruine lamellen en een draaddun wit steeltje. Niet een paddenstoeltje om direct opgewonden van te raken, maar wel als hij vervolgens onbepaald blijkt. De kleine sporen van 6-7,5 x 3,5-4,5 µm zonder kiempore zijn voor een franjoed uitzonderlijk. De lamellen zijn op vlakken en snede bezet met kleine, fles- tot spoelvormige cystiden. Hij werd in 2003 formeel als nieuwe soort beschreven (Arnolds, 2003). De Pitrusfranjoed groeide in Schepping uitsluitend in het centrum van oude pollen van Pitrus langs de oevers van de meertjes, steeds op doornatte molm van halfvergane pitrusstengels en altijd samen met een bijzonder, al even miniem buikzwammetje, de Bleke dwergnestzwam (*Mycocalia denudata*; zie aldaar). Het is niet duidelijk of deze soorten iets met elkaar te maken hebben (Arnolds, 2003). De soort is tot en met 2002 meermalen in Schepping

waargenomen (km 233-540, 1999-2002, herb. L), maar verdween toen de russenpollen van ouderdom uit elkaar vielen en de beschutte molmplekjes in het centrum niet meer voorhanden waren. De soort is in dezelfde periode ook een keer verzameld in een pitruspol in een nat, wat verrijkt heideveldje op het nabijgelegen Holtherzand (km 234-539, 1999, herb. L). Daarna is hij niet meer gesignaleerd, al hebben nog veel mycologen nadien hun nieuwsgierige neus in de Pitrus gestoken. Hij is ook niet elders in Nederland of Europa aangetroffen. Maar de Pitrusfranjoed zal stellig niet van de aardbodem verdwenen zijn.

Psathyrella typhae Lisdoeddefranjoed

jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
0	0	0	1	1	0	2	0	0	0	0	0

Status: Uiterst zeldzaam, n=3, n<99: 2, n>99: 1, trend ---, RL08: Kwetsbaar, eerste jaar: 1995.

De Lisdoeddefranjoed is een vrij tengere plaatjeszwam met een bleekbruine, tot 2 cm brede hoed met een wat donkerder centrum. De lamellen zijn voor een franjoed opmerkelijk bleekbruin van kleur. Het meest opvallend is echter het substraat: De vruchtlichamen groeien op dode stengels van lisdoede en andere grote oeverplanten, meestal van planten die in ondiep water groeien en dan juist boven de waterlijn. Van twee andere franjoeden uit dit milieu, de Polderfranjoed (*Psathyrella almerensis*) en de Rietfranjoed

(*Psathyrella basii*) onderscheidt de Lisdoeddefranjoed zich op de eerste plaats microscopisch, door de bleke sporen zonder kiempore en het ontbreken van pleurocystiden (Kits van Waveren, 1985). Dit paddenstoeltje is in Drenthe alleen op drie plaatsen in het klei- en laagveengebied in het uiterste noorden gevonden: op twee plekken in de oeverlanden van het Leekstermeer (km 223-577, 1995; km 224-577, 1995) en in een vijver op het bedrijventerrein aan de Dwaziewegen te Roden (km 225-574, 2008, 2009), in alle

gevallen op in ondiep water staande stengels van Grote lisdodde. In de laagveenmoerassen van Noordwest-Overijssel groeit de Lisdoddefranjehoed minstens net zo vaak op Riet, ook op liggende stengels. De Drentse vindplaatsen sluiten goed aan bij het landelijke

verspreidingspatroon. De Lisdoddefranjehoed is landelijk matig algemeen en vrijwel beperkt tot de laagveen- en kleistreken in Noord- en West-Nederland en de kustduinen (NMV, 2013). Op het pleistoceen is hij zeer schaars.

<i>Psilachnum inquilinum</i>	Paardenstaartfranjekelkje	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
		0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0

Status: Uiterst zeldzaam, n= 2, n<99= 1, n>99= 1, trend ?, RL 08: Onvoldoende gegevens, eerste jaar: 1995.

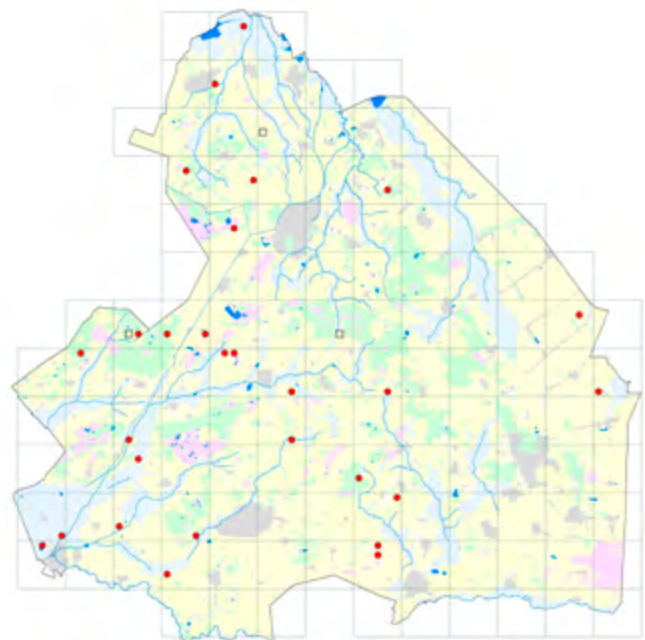
Het Paardenstaartfranjekelkje is een wit, kort behaard kelkje van circa 0,5 mm met een wit tot bleekgeel hymenium. Het geslacht *Psilachnum* is te herkennen aan de cilindrische haren met enkele dwarswandjes en een gladde buitenkant. De sporen van deze soort meten 6-9 x 1,5-2 µm. Volgens Ellis & Ellis (1997) is het Paardenstaartfranjekelkje het enige franjekelkje dat typisch is voor dode stengels van paardenstaarten, met name Heermoes en Lidrus. Dat is een grote hulp bij de determinatie. In Drenthe is dit franjekelkje opgegeven van twee kilometerhokken: in voedselrijk rietland op een dode stengel van een niet nader genoemde

paardenstaart aan het Leekstermeer (km 224-577, 1995) en op stengels van Lidrus in een nat grasland langs de Drentsche Aa bij Oudemolen (km 239-563, 2009). In ons land gaat het Paardenstaartfranjekelkje als zeldzaam door het leven (NMV, 2013), met een opvallende concentratie vindplaatsen in Flevoland; ongetwijfeld een waarnemerseffect. In Engeland schijnt de soort zeer algemeen te zijn (Ellis & Ellis, 1997); in Zwitserland wordt hij als niet algemeen beschouwd (Breitenbach & Kränzlin, 1984). De werkelijke frequentie in Nederland laat zich op grond van de huidige gebrekkige gegevens slechts raden.

<i>Pterula gracilis</i>	Kruidveertje	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
		0	0	0	0	1	0	1	8	5	12	2	0

Status: Vrij zeldzaam, n= 31, n<99: 3, n>99: 28, trend +++, RL08: Thans niet bedreigd, eerste jaar: 1982. – Hab (n= 18): jonge bosaanplant 33%, rietland en oevervegetaties 17%, wilgenstruweel 11%, vochtige heide 11%, matig voedselrijk weiland 11%, voedselarm, droog naald- en loofbos 11%, vochtige wegbermen 6%. – Sub (n= 19): dode stengels 79%, dode bladeren 11%, strooisel 5%, rest 5%. – Org (n= 20): russen 80%, Riet 5%, Pijpenstrootje 5%, overige grasachtige planten 10%.

Het Kruidveertje is het kleine zusje van het Sparrenveertje (*Pterula multifida*; zie aldaar), een opvallende paddenstoel met grote, sterk vertakte vruchtlichamen. Het uiterlijk van het Kruidveertje is totaal verschillend: een onvertakt, priemvormig, bleek knotsje dat een paar millimeter hoog wordt. Als veldmycologen nooit gewezen worden op deze vruchtlichamen, is de kans groot dat ze dit knotszwammetje over het hoofd zien of afdoen als een steriel mycelium. Van de 31 meldingen uit Drenthe zijn er dan ook 30 (97%) afkomstig van drie ervaren waarnemers. In Drenthe geldt het Kruidveertje als vrij zeldzaam en wijdverbreid door de gehele provincie, maar dit is een grove onderschatting van de werkelijke verspreiding. In Nederland staat de soort als matig algemeen te boek, met zwaartepunten in Drenthe en Noord-Brabant (NMV, 2013), ongetwijfeld een waarnemerseffect. Het Kruidveertje groeit in groepjes en rijen op afgestorven stengels, soms ook bladeren van kruiden, vooral van grasachtige planten. In Drenthe heeft het een sterke voorkeur voor Pitrus, met daarnaast

vondsten op onder andere Riet, Pijpenstrootje, Gele lis en Grote lisdodde. Maas Geesteranus (1976) kent de soort uit Nederland ook van stro in komkommersassen; Krieglsteiner (2000) meldt uit Zuid-Duitsland waarnemingen op resten van paardenstaart en toorts en Kreisel (1987) uit Oost-Duitsland vondsten op paardenstaart en rotte dennennaalden. Het Kruidveertje is dus niet kieskeurig in zijn dieet. De soort groeit in Drenthe vooral in opgaande kruidenvegetaties met een hoge luchtvochtigheid, zoals verruigde natte graslanden met veel Pitrus, oevervegetaties en de ondergroei van wilgenstruwelen en jonge, dichte bosaanplant op vochtige bodems. Het Kruidveertje is ook gevonden op de boven water uitstekende delen van dode stengels van Grote lisdodde in gegraven poelen. De sterke toename van opgaven in Drenthe is een waarnemerseffect, veroorzaakt door een verbeterd zoekbeeld.

Rutstroemia plana

Waterbiesstromakelkje

jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Status: Uiterst zeldzaam, n= 1, n<99= 0, n>99= 1, trend +++, RL08: Niet beschouwd, eerste jaar: 2007.

De vruchtlichamen van het Waterbiesstromakelkje bestaan uit een iets verdiept, geelbruin kelkje of vlak schijfje van 2-4 mm met een wat donkerder bruine rand op een dun, naar onderen versmald geelbruin steeltje van 2-9 mm lang. De steelbasis zit vast op zwak uitgebleekte plekken van dode stengels van Gewone waterbies. Ze worden begrensd door een zwart (demarcatie)lijntje dat de omvang van het mycelium aangeeft. De vruchtlichamen ontspruiten niet uit een sclerotium, zoals het geval is bij het wat donkerder gekleurde, maar overigens sterk gelijkende Waterbiesknolkelkje (*Sclerotinia eleocharidis*) (Ellis & Ellis, 1997). De laatste soort is nog niet uit Nederland bekend. De sporen van het Waterbiesstromakelkje meten 14-16,5 x 4,5-5,5 µm en zijn licht gebogen. De soort werd recent ontdekt aan de oever van een in het kader van natuurontwikkeling gegraven plas in Schepping in Holthe bij Beilen (km 233-540, 2007, herb. L). Hij groeide daar in vrij grote aantallen op met water verzadigde stengels van Gewone waterbies, ingebed in een tapijt van Vensikkelmos, aan de oever van een matig voedselarme, zwak zure plas met zandige bodem. Hoewel de waterbies ter plekke al zeker

15 jaar talrijk voorkwam, is het Waterbiesstromakelkje voordien nooit aangetroffen, ondanks frequente inventarisaties. Ook in de jaren erna ontbrak hij in het terrein. Tot nu toe is dit de enige vindplaats in Nederland (NMV, 2013). In Engeland zijn de vruchtlichamen in juni waargenomen (Ellis & Ellis, 1997), maar in Schepping verschenen ze pas eind september.

Trichopeziza mollissima

Fraai franjekelkje

jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
0	0	1	1	2	0	0	0	0	0	0	0

Status: Zeer zeldzaam, n= 4, n<99= 0, n>99= 4, trend +++, RL 08: Onvoldoende gegevens, eerste jaar: 2005.

Het Fraai franjekelkje werd vroeger beschouwd als een variëteit van het Zwavelgeel franjekelkje (*Trichopeziza sulphurea*; zie aldaar) en valt, evenals die soort, op door de zwavelgele haren aan de buitenzijde van de apotheciën. De kelkjes zijn tot 2 mm breed en van binnen witachtig tot bleek vleeskleurig, bleker dan het Zwavelgeel franjekelkje. In droge toestand wordt de buitenkant van het Fraai franjekelkje geelbruin. Die soort verschilt bovendien door de veel kleinere sporen van 8-15 x 2 µm en door de verschijningstijd in voorjaar en voorzomer. Het Fraai franjekelkje is in Nederland matig algemeen (NMV, 2013), met hoge dichtheden in Zuid-Holland en Flevoland dankzij de activiteiten van regionale specialisten in kleine ascomyceten. In Drenthe begint deze

aandacht zich pas te ontwikkelen en moeten we het stellen met vier meldingen van de laatste jaren: op een dode stengel van Gewone engelwortel langs een slootkant in de Haveltermade bij Meppel (km 210-526, 2005), op Fluitenkruid in polder Matsloot bij Roderwolde (km 228-579, 2009), op Reuzenberenklauw in een verwilderde tuin in Oudemolen (km 239-563, 2010) en op een onbekende kruidachtige plant bij Donderen (km 233-569, 2010). Het substraat komt overeen met meldingen in de literatuur. Volgens Ellis & Ellis (1997) is het Fraai franjekelkje zeer algemeen, in het bijzonder op overjarige, staande stengels van schermbloemigen, maar het groeit ook regelmatig op andere kruiden, zoals Grote brandnetel en dovenetel.